

ričnimi dogodki, pa s težavami in zabavami, prepiri in nezgodami kranjskih brodnikov in sicer v lepem in jasnem slogu in jeziku. Izvestno so mu vsi čitatelji zahvalni za ta novi, velezanimivi prinos k zgodovini slovenski!

Ž. Ž.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središču. V. zvezek. V Ljubljani, 1896. Samozaložba. — Natisnila Katol. Tiskarna. Cena 15 kr. (30 h). Str. 47. — Tudi ta peti zvezek, ki nam je bil za zadnjo številko prepozno došel, ima raznovrstno, zanimivo vsebino; poleg A. Kosija življenjepisne črtice o pokojnem Josipu Freuensfeldu (do 23. str.) in C. Črneja pesmi »Slovenska mladina Freuensfeldu« obsega še nekaj pripovednega, vmes tudi narodnega blaga, pesmi, poučne črtice (Svinčnik ali olovka. Spisal prof. Iv. Koprivnik), pregovore, izreke in pametnice, »razne stvari«, kratkočasnice in »zmešano štreno« ali kitico zastavic i. t. d. Ker je poleg raznolike vsebine tudi jezik dosti čeden, je tudi to pot »Zabavna knjižnica« toplega priporočila vredna. Radi priznavamo, da smo tudi mi sami, išoč primernega gradiva za pismene naloge v slovenščini, našli v »Zabavni knjižnici« že marsikako dobro zrno, ki nam je s pridom služilo. Seveda pri toliki mnogovrstnosti niso vsi kosčki enolike vrednosti; zato pa mislimo, da ne bi bila napačna ta-le misel: Kadar bi bil potreben drugi natisk nekaterih zvezkov »Zab. knj.«, naj bi g. izdajatelj izbral samo one kosove iz prejšnjih zvezkov, ki se odlikujejo po notranji jedrovitosti in lepi vnanjščini (in ta naj bi se pri tej priliki še malo prepilila), ter jih združil v večjo zbirko. Tako bi podaril naši mladini in nje prijateljem in vzgojiteljem knjigo trajne vrednosti.

Obnarodimo še nekaj. Dodatek razpravi »Čuvajmo svoje prastarine«. Objavil M. A. Ламурскій. V Trstu, Tiskom i nakladoj Dolenčeve pečatnje. 1896. Ponatis iz »Edinosti«. — Že parkrat smo imeli priliko izjaviti, da smo o bistvu jezika vobče drugih nazorov, nego g. Lamurskij, dasi se zopet v premnogih poedinostih z njim strinjamo in je g. L. že tudi sam pohvalno omenil in potrdil našo pravico o slov. dovršnikih in nedovršnikih, objavljeno v nekem prejšnjem letniku »Ljublj. Zvona«. Mi smo, v soglasju s H. Pavlom, te misli, da so živi jeziki liki živalstvo in rastlinstvo v vednem razvitku, v nepretrganem izpreminjanju in razcepljanju, proti kateremu je knjižni jezik samo umetno, dasi potrebno sredstvo kot splošno občilo celega naroda. Toda kakor jez ne more uničiti onega prirodnega zakona, po katerem voda navzdol teče, nego jo more samo za nekaj časa zaustaviti, da nabrana voda na določenem kraju tem močneje pada — po prirodnem zakonu: prav tako knjižni jezik z vsemi šolami in knjigami in drugimi umetnimi napravami vred ne uniči in ne preobrne onih prirodnih vekovečnih zakonov, po katerih se vsi jeziki vedno in vselej pretvarjajo. G. Lamurskij pa smatra neko dobo v razvitku slovanskih jezikov — staroslovensko ali staroslovansko? — kot zakonito, normativno, kot nedotakljivo, a vsaki odstop ek od tistega normala, vsako izpremembo, vsako pretvoritev izza tiste dobe smatra za — greh, popačenost, iznenarodelost i. t. d.

Prezamudno bi bilo, in to mesto tudi ni primerno poprišče, na katerem bi se dognala resnica glede teh tako bistveno različnih načel. G. La-

murskemu dajemo samo to-le na pomislek: po istem zakonu, po katerem so iz prvotne, enotne slovanščine nastala razna slovanska narečja, po istem zakonu so tudi nastali poedini indoevropski jeziki iz prvotnega skupnega arijskega jezika, in arijski prajezik ima morda tudi s semitskim in hamitskim prajezikom skupen izvor, ki bi ga morda smeli zvati kavkaški prajezik; a po istem zakonu se je tudi vsako slovansko narečje razcepilo in se še cepi in se bode vedno cepilo v premnoga razrečja. Levstik je nekje resno izrekel mnenje, da pridemo Slovani na ta način do skupnega jezika, da opustimo vsaki vse posebnosti, ki smo se jih navzeli, odkar smo šli vsaksebi; če bi bil ta nazor pravi, ne vem, kaj bi branilo onim človekoljubom, ki sanjarijo o večnem miru med narodi, poseči nazaj v ono arijsko dobo ter predlagati za občevalni jezik v Evropi namesto volapika tisti arijski jezik, v katerem je Schleicher v kompendiju že celo rekonstruiral neko basen. — Kako si-sifsko delo je, če izkušajo književniki zavirati živi tok narodne govorice, zato lahko navedemo baš iz slovanščine dva preočitna dokaza: iz ruščine in iz srbščine; i Rusi (v 17.) i Srbi (v našem stoletju) so bili naposled prisiljeni, opustiti zastarelo, okamenelo cerkveno (staro-)slovenščino ter poseči po živi govoricni narodovi: a nam vsem je znano, da baš zategadelj čislajo Srbi Vuka kot preporoditelja svoje književnosti prav kakor Italijani Danteja.

Še par besedic glede konkretnih predlogov g. Lamurskega. Glede »bombikanja« ali »bombardovanja« se pač ne mislimo več prepirati, tem manj, ker se lahko sklicujemo na to, kar je dognal o. Škrabec preje in vnovič na platnicah zadnje (2.) številke letošnjega »Cvetja«; le-tu je jasno dokazano, da »bombikanje« z dovršniki ni germanizem, ampak se je organski razvilo ne le v kranjščini, ampak tudi v drugih slovanskih jezikih. Radi priznavamo, da je prihodnjiška raba dovršnikov v sedanjiku (n. pr. po Goriškem) lep starinski ostanek, ki ga našim pisateljem z o. Škrabcem vred toplo priporočamo, saj se z njim iz stilistiških vzrokov prav često služijo, kjerkoli to dopušča jasnost; a ta mora biti in ostati pisatelju vrhovno vodilo. Toda celo smešno je, da so nekateri Slovenci, rojeni v krajih presrečnih, kjer se še ne »bombikuje«, strašno ponosni na svoje prirojeno jim »nebombikovanje« ter pomilujejo in zaničujejo one svoje nesrečne brate na Kranjskem in Štajerskem, katere je že do kosti ogloдал bombikovalni črv (*bombyx Carnioliae*).

Tudi križarske vojne proti rabi historičnega sedanjika v živahni pripovedi ne odobrujemo do cela in popolnoma pritrujemo dokaznilom o. Škrabca (na mestu rečenem), češ da v živahnem pripovedovanju izvrstno služi kratki sedanjik namesto neokretne zložene oblike preteklega časa, katere mi ne moremo kakor n. pr. Rusi okrajševati z opuščanjem pomožnika. Radi pa priznavamo, da naši stilisti mnogo v tem greše, da v živahnem in neživahnem pripovedovanju s čudovito izpreminjavostjo rabijo kar vprek sedanjik poleg preteklega časa. Zlasti pogrešno pa se nam vidi nadomeščanje logiškega perfekta s sedanjikom; to ti je grd in preprostega Slovenca ušesom celo neumeven germanizem. Par vzgledov iz neke šolske knjige dokaže resnico naše trditve: »Po smrti škofa Janeza Tavčarja imenuje (namreč nadvojvoda Ferdinand II.) Tomaža Hrena za škofa ljubljanskega leta 1597. Sedaj se prične z vladno in jezuitsko pomočjo proti-reformacija . . . Jedva pričeto književno delo prestane na enkrat. Pro-

testantske propovednike pahajo v ječe; kdor se noče vrniti v naročje katoliški cerkvi in ne podpiše slovenske ali nemške prisege... ta mora brez usmiljenja iz dežele, in njegovo premoženje pripade državi. Zlasti so prežali na knjige protestantske. Pridno se nabirajo in sežigajo; še celo nedolžnim se ne prizanaša* itd. itd. V vseh teh in premnogih drugih primerih, ki bi jih še lahko navedli iz iste in iz drugih knjig, bi bil seveda edino pravilen pretekli čas.

Naposled naj pripomnimo, da tudi mi odobravamo in potrjujemo g. Lamurskega priporočilo in zaznamek onih slovenskih piscev in spisov, v katerih se nahaja po njegovih mislih pristna, dasi preprosta slovenščina; hkrati pa smo toliko hudomušni, da si dovoljujemo izreči željo, naj bi tudi g. L. sam pisal tako po domače, kakor pišejo njegovi priporočenci: g. L. Podgoriški g. dr. Fr. Detela i. dr.

Majka u rada za Boga i Hrvatsku (Mati pri delu za Boga in Hrvatsko) ili dar hrvatskim ženam poklanja Ivan Nep. Jemeršić, župnik grubišnopoljski. Cena 60 kr. — S tem naslovom je izšlo že tretje izdanje te znamenite knjige v kratki dobi poldruega leta. Tretji natisk je že predelan v zmislu dobrohotne kritike od veljavnih strani. — V tretji izdaji so na prvem mestu čestitke mnogih škofov, namreč: Strossmayerja, dr. Aloj. Mat. Zorna v Gorici, dr. Jak. Missie v Ljubljani, o. Šimuna Milinovića, nadbiskupa glagoljaša v Baru (Črna gora), Marijana Markovića v Banji luki, Ivana Flappa v Poreču, Julija Drohobeczkega v Križevcih, Pavla Guglerja v Zagrebu in Marcelića v Dubrovniku.

Najbrže ni še bilo na slovanskem jugu knjige, ki bi bila dobila toliko in takih priznanj, kakor ta. In zares: ako se bodo matere ravnale po njenih bisernih naukih, bodo vzgajale svoje otroke tako, da bo dobro poskrbljeno za njih dušni blagor v večnosti, na tem svetu pa bodo tudi vredni delavci za blaginjo ljubljene domovine.

V slovenskih časopisih se je bila izprožila misel, naj bi se presadila ta krasna knjiga na slovenska tla. V istem času je imela »Goriška tiskarna« A. Gabršček v Gorici pripravljen že dober slovenski prevod; ali ker je bila med tem naznanjena tretja predelana izdaja izvirnika, je tiskarna še počakala s tiskom, a prelagatelj je popravil prevod po tretji izdaji, ki je došla pred nekaj tedni iz Scholzeve tiskarne zagrebške — Opozarjamo, da je to edini slovenski prevod, katerega je dovolil pisatelj, veleč g. župnik Jemeršić. Prevod ima naslov: »Materno delo za Boga in domovino. Hrvaški spisal Ivan Nep. Jemeršić. S pisateljevim dovoljenjem po 3. izdaji poslovenil Simon Pomolov«.

Slovenski prevod izide tekom poletja v lično tiskani knjigi, obsežajoči 12 do 13 tisk. pol. Cena v razprodaji bo 60 kr., po pošti 70 kr., kolikor stane izvirnik. — Za tiste rodoljube pa, ki se naprej naroče in pošljejo denar do konca maja t. l., znaša cena le 50 kr. s poštnino vred. Knjiga se bo tiskala najmanj v 1000 iztiskih. — Izdajatelj želi, da bi se oglasilo mnogo naročnikov, ki pošljejo 50 kr. do konca maja; tako bo vedel po priliki, koliko iztiskov mu je narediti, da ne bo na škodi.

Dunaj v zgodovini slovenskega slovstva. (Črtice od prve ondi natisnjene knjige do »Sloven. kluba« l. 1896.). — Kar je bila Slovencem njega dni Tubinga, kar so nam bili poslej Celovec, Maribor in Ljubljana,